

Η Πανευρωπαϊκή Συνάντηση του IDEA-Europe 2010 στην Αθήνα

25-28 Νοεμβρίου 2010

Αναφορά και βασικά σημεία για την προάσπιση της θέσης του θεάτρου στην εκπαίδευση

Μπέττυ Γιαννούλη

Πρόεδρος του Πανελληνίου Δικτύου
για το Θέατρο στην Εκπαίδευση

Παράλληλα με τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας για το Θέατρο στην Εκπαίδευση (27/11), το Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση οργάνωσε και φιλοξένησε την Ετήσια Συνάντηση των μελών του Ευρωπαϊκού Τμήματος του Διεθνούς Οργανισμού για το Θέατρο στην Εκπαίδευση (IDEA-Europe) στην Αθήνα, στις 25-28 Νοεμβρίου 2010. Στη συνάντηση έλαβαν μέρος 30 εκπρόσωποι από 18 ευρωπαϊκές χώρες.

Η αναφορά που ακολουθεί περιλαμβάνει στοιχεία για τον Οργανισμό IDEA, το προφίλ και τα χαρακτηριστικά της Συνάντησης 2010 του IDEA-Europe, εστιάζοντας στα σημεία εκείνα που μπορούν να αποτελέσουν έναν οδηγό για την προάσπιση της θέσης του θεάτρου στην εκπαίδευση, αξιοποιώντας τα διεθνή κείμενα και τις εξελίξεις όπως παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν από τους εκπροσώπους φορέων του IDEA-Europe. Επίσης, παρουσιάζονται συνοπτικά τα δύο βασικά κείμενα της UNESCO, ο *Οδικός Χάρτης για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση* και η *Ατζέντα της Σεούλ*, καθώς και η *Διακήρυξη για το Θέατρο στην Εκπαίδευση*, που υπέγραψαν τα μέλη του IDEA-Europe.

Ο Διεθνής Οργανισμός για το Θέατρο στην Εκπαίδευση και το Ευρωπαϊκό Τμήμα (International Drama/Theatre and Education Association – IDEA & IDEA-Europe)

Ο Διεθνής Οργανισμός για το Θέατρο στην Εκπαίδευση (International Drama/Theatre & Education Association-IDEA) ιδρύθηκε στο Πόρτο στην Πορτογαλία το 1992, με σκοπό να δημιουργήσει έναν κοινό τόπο ανταλλαγής και συνεργασίας ενώσεων, ομάδων και προσώπων από όλο τον κόσμο. Αυτό που ενώνει τα μέλη του είναι το ότι εργάζονται και προωθούν το πανανθρώπινο δικαίωμα για την εκπαίδευση στις τέχνες και για την εκπαίδευση μέσω των τεχνών και συγκεκριμένα για το θέατρο/δράμα στην εκπαίδευση. Για την επίτευξη του σκοπού του εστιάζει σε πρακτικές που προωθούν την επικοινωνία και τη διάδοση κάθε πληροφορίας στο πεδίο θεάτρου και εκπαίδευση, με τη διοργάνωση σεμιναρίων, εργαστηρίων, συμποσίων, συνεδρίων και εκδόσεων. Επίσης, στοχεύει στη συνεργασία της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας και

την υποστήριξη ερευνών για τη θεωρία και την πράξη του θεάτρου/δράματος στην εκπαίδευση. Σημαντικός στόχος του IDEA είναι να υποστηρίζει και να ενθαρρύνει πρωτοβουλίες εκπαιδευτών, εμψυχωτών, ερευνητών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Το **ευρωπαϊκό τμήμα του IDEA (IDEA-Europe)** είναι το περιφερειακό του δίκτυο για τις χώρες της Ευρώπης. Ως εκ τούτου, κάθε δράση του εναρμονίζεται με τους σκοπούς, τους κανόνες και τις διαδικασίες, όπως ορίζονται στο Καταστατικό του Διεθνούς Οργανισμού, δίνοντας έμφαση στη συνεργασία των μελών των ευρωπαϊκών χωρών μεταξύ τους αλλά και με εταίρους από άλλες ηπείρους. Συγκεκριμένα, ο IDEA-Europe συντονίζει την κοινή ευρωπαϊκή πολιτική, τις δραστηριότητες και τα προγράμματα των μελών του, τα οποία συζητούνται στην Ετήσια Συνάντηση των Μελών. Η οργανωτική δομή του περιλαμβάνει τη Συνάντηση των Μελών και τη Συντονιστική Επιτροπή. Επίσης, στην Ετήσια Συνάντηση υποβάλλονται από τις ενώσεις-μέλη οι υποψηφιότητες

για τη διοργάνωση της επόμενης Συνάντησης. Οι αποφάσεις στη Συνάντηση των Μελών λαμβάνονται συναινετικά ύστερα από ανταλλαγή απόψεων και υποβολή εναλλακτικών προτάσεων, σε περίπτωση που η συναίνεση δεν είναι εφικτή. Το Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση πήρε ενεργά μέρος πρώτη ιδρυτική συνέλευση του IDEA Europe που έγινε στη Φραγκφούρτη το φθινόπωρο του 2006. Στην πρώτη Συντονιστική Επιτροπή του IDEA Europe 2006 εκλέχθηκαν οι Joachim Reiss (Γερμανία), Tintti Karppinen (Φιλανδία), Νίκος Γκόβας (Ελλάδα).

Η συνάντηση IDEA EUROPE στην Αθήνα, Νοέμβριος 2010

Οι συμμετέχοντες

Η συνάντηση αυτή ήταν η 5η Ετήσια Συνάντηση του IDEA Europe, πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα 25-28 Νοεμβρίου

2010 και συμμετείχαν σε αυτή 30 μέλη, εκπρόσωποι ενώσεων από 18 χώρες.

Οι χώρες που συμμετείχαν ήταν οι: Ιταλία, Ελλάδα, Γερμανία, Γαλλία, Ουγγαρία, Σερβία, Κροατία, Σουηδία, Φιλανδία, Δανία, Τουρκία, Τσεχία, Νορβηγία, Ολλανδία, Αγγλία, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ισλανδία.

Οι ενώσεις που πήραν μέρος ήταν κυρίως εθνικές ενώσεις για το θέατρο/δράμα στην εκπαίδευση, οι οποίες υλοποιούν προγράμματα σε σχολεία σε συνεργασία με τους εθνικούς φορείς εκπαίδευσης, αλλά και ενώσεις για το θέατρο της κοινότητας και το θέατρο νέων στη χώρα τους, καθώς επίσης και ενώσεις επιμόρφωσης εκπαιδευτικών για το θέατρο/δράμα στην εκπαίδευση.

Χαρακτηριστικά της Συνάντησης 2010

Στα χαρακτηριστικά αυτής της συνάντησης περιλαμβάνονται:

α) *Η άμεση επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των εκπροσώπων των φορέων σε προγράμματα και διοργανώσεις.*

Σε αυτή τη συνάντηση, κατά γενική ομολογία, ξεδούτηκε πολύ λίγος χρόνος για την επίλυση διαδικαστικών θεμάτων οργάνωσης και λειτουργίας του IDEA-Europe και δεν έγινε καμία πρόταση τροποποίησης των κανόνων λειτουργίας του. Αντίθετα, η συνάντηση χαρακτηρίστηκε ιδιαίτερα από το κλίμα συμπάραστασης προς τη γαλλική αντιπροσωπία, η οποία παρουσίασε την προετοιμασία και τα κύρια σημεία της διοργάνωσης του Διεθνούς Συνεδρίου του IDEA στο Παρίσι το 2013 και των προπαρασκευαστικών εκδηλώσεων που θα πραγματοποιηθούν πριν από αυτό στη Γαλλία. Τα στοιχεία αυτά παρουσιάστηκαν και στην ημερίδα που πραγματοποίησε το Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση στις 27 Νοεμβρίου 2010 στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη στις 28 Νοεμβρίου. Ο βασικός προβληματισμός που τέθηκε αφορούσε την πραγματοποίηση προγραμμάτων μεταξύ των ευρωπαϊκών φορέων, προκειμένου να γίνουν περισσότερες παρουσιάσεις και εργαστήρια και προκειμένου περισσότερα μέλη από όλες τις χώρες να πάρουν μέρος στο Συνέδριο του Παρισιού, προωθώντας την έρευνα και τις καλές πρακτικές για το θέατρο στην εκπαίδευση.

Βασικά σημεία που παρουσιάστηκαν και στα οποία θα εστιάσει το Συνέδριο του IDEA στο Παρίσι και θα καθορίσουν

την επιλογή των συνεργασιών και του περιεχομένου των προγραμμάτων που θα σχεδιαστούν είναι:

- ▶ ο ρόλος της ψηφιακής επικοινωνίας και του παιχνιδιού μεταξύ των νέων,
- ▶ η συμβολή των νευροεπιστημών στην εκπαίδευση τεχνών,
- ▶ η διαπολιτισμικότητα και οι καλλιτεχνικές πρακτικές,
- ▶ η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και καλλιτεχνών, που αποτελεί πλέον παράδοση στο γαλλικό εκπαιδευτικό σύστημα,
- ▶ οι καλλιτεχνικές πρακτικές για το μετασχηματισμό του εκπαιδευτικού συστήματος και της κοινωνίας,
- ▶ το «ποιητικό σώμα» και το «νοητικό σώμα» και πώς αναπαριστώνται στη διαδικασία μιας παράστασης.
- ▶ επίσης, θα αφιερωθεί μια ημέρα σε νέους ερευνητές πριν από την επίσημη έναρξη του συνεδρίου.

β) *Η εργασία σε ομάδες*

Η ομάδα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών εστίασε στην ανάγκη που υπάρχει σε κάθε χώρα να υπερασπιστούμε το δικαίωμα για το θέατρο/δράμα στην εκπαίδευση και να πείσουμε γι' αυτό όσους ασκούν πολιτική και παίρνουν αποφάσεις, αξιοποιώντας ως σημείο αναφοράς τα δύο βασικά κείμενα της UNESCO, τον *Οδικό Χάρτη της Λισαβόνας* και την *Ατζέντα της Σεούλ*, καθώς και το ερευνητικό ευρωπαϊκό πρόγραμμα DICE, που παρουσιάζει τα αποτελέσματα για τη συμβολή του θεάτρου/δράματος στα παιδιά και τους νέους. Επίσης, συζητήθηκε η υλοποίηση

ενός προγράμματος που θα δημιουργήσει ένα φιλμ για το θέατρο στην εκπαίδευση σε διάφορες χώρες και θα αξιοποιηθεί για λόγους προβολής.

Η ομάδα εκδόσεων, επικοινωνίας & ιστοσελίδας, πέρα από τα ζητήματα της διακίνησης πληροφοριών μέσω της Γραμματείας του IDEA Europe κατά προτεραιότητα στα μέλη, έθεσε το βασικό θέμα μιας νέας έκδοσης-αναφοράς για τη θέση του θεάτρου/δράματος σε διάφορες χώρες της Ευρώπης.¹ Στην πρόταση συναίνεσαν οι εκπρόσωποι των φορέων. Η νέα έκδοση θα έχει διττό χαρακτήρα: i) ανανέωση των χωρών που περιλαμβάνονταν στην πρώτη έκδοση και ii) προσθήκη των χωρών που δεν έστειλαν αναφορές στην πρώτη έκδοση. Αυτή η έκδοση μπορεί να αποτελέσει μια βασική πηγή αναφοράς για την προώθηση του θεάτρου στην εκπαίδευση,

σε σχέση μάλιστα με την *Ατζέντα της Σεούλ*, που στο πρώτο μέρος της ορίζει ως βασικό στοιχείο και μέλημα των κυβερνήσεων την «πρόσβαση στον πολιτισμό».

Η ομάδα συνεδρίων εστίασε στην οργάνωση του συνεδρίου του IDEA στο Παρίσι το 2013. Δόθηκε έμφαση στη συμμετοχή νέων στο συνέδριο είτε με την παρουσίαση παραστάσεων, που θα είναι αναπόσπαστο μέρος του συνεδρίου, είτε με την παρουσία νέων εμπυχωτών και ερευνητών και με την υποστήριξή τους με την υποβολή αιτήσεων σε ευρωπαϊκά προγράμματα. Κάθε χώρα θα στείλει την εμπειρία της και προτάσεις από διεθνή συνέδρια στους διοργανωτές. Ως ημερομηνία του συνεδρίου ορίστηκε η 16η έως 20ή Ιουλίου 2013. Οι προσυνεδριακές δράσεις είναι οι ακόλουθες:

- ▶ Λιόν 20-26 Νοεμβρίου 2011, Το θέατρο στο σχολείο και δραστηριότητες σε διάφορα θέατρα.
- ▶ Λιλ, Μάιος 2012, «Μπορούν τα σχολεία και οι κοινωνίες να μετασχηματιστούν με το δράμα/θέατρο;», παρουσιάσεις νέων και εργαστήρια.
- ▶ Μπορντό, Οκτώβριος 2012, Διεθνές Φεστιβάλ Θεάτρου/Δράματος για νέους.

Η ομάδα για το θέατρο/δράμα ως μάθημα στο αναλυτικό πρόγραμμα εστίασε στην προσπάθεια να επανέλθουμε στην αξία και στο νόημα που έχει το θέατρο/δράμα ως αντικείμενο στα σχολεία και να επαναπροσδιοριστεί το όλο θέμα, που αποτέλεσε πεδίο έντονου προβληματισμού και συζητήσεων την προηγούμενη δεκαετία σε πολλές χώρες της Ευρώπης οι οποίες έχουν παράδοση σε αυτό τον τομέα. Σε αυτό τον επαναπροσδιορισμό θα βοηθήσει η νέα έκδοση που προαναφέρθηκε για τη θέση του θεάτρου/δράματος στην εκπαίδευση των ευρωπαϊκών χωρών.

γ) Ο κοινός άξονας των συζητήσεων υπό το πρίσμα του «Οδικού Χάρτη της Λισαβόνας και της «Ατζέντας της Σεούλ»

Με πρωτοβουλία της διοργανώτριας ένωσης –του Πανελληνίου Δικτύου για το Θέατρο στην Εκπαίδευση– και τη συμβολή της Συντονιστικής Επιτροπής, η συνάντηση στην Αθήνα έθεσε από την αρχή ως βασικό άξονα των συζητήσεων τα δύο κείμενα της UNESCO, τον *Οδικό Χάρτη της Λισαβόνας* και την *Ατζέντα της Σεούλ*. Τα δύο κείμενα εστιάζουν στο ρόλο που διαδραματίζουν οι τέχνες στην εκπαίδευση για τη βελτίωση της ποιότητάς της και για την αλλαγή των εκπαιδευτικών συστημάτων, προκειμένου να ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες παιδιών και των νέων στον 21ο αιώνα.

Η πολιτιστική έκφραση και η δημιουργική δραστηριότητα μπορεί να συμβάλει ώστε κάθε άνθρωπος να ζει μια ζωή με αυτοπεποίθηση, φαντασία, ευρηματικότητα, κριτική σκέψη.

Ο Οδικός Χάρτης για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση

Είναι ένα από τα σημαντικότερα αποτελέσματα στα οποία κατέληξε το Πρώτο Παγκόσμιο Συνέδριο για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση της UNESCO, που διοργανώθηκε στη Λισαβόνα το 2006. Ένας από τους βασικούς σκοπούς του συνεδρίου ήταν να σχεδιάσει ένα ιδεολογικό και πρακτικό πλαίσιο-Οδικό Χάρτη (Road Map), που θα προασπίσει και θα ενδυναμώσει την εκπαίδευση για τις τέχνες σε κάθε χώρα. Η επιτροπή που έκανε προτάσεις για το περιεχόμενο του συνεδρίου τόνισε ότι η πολιτιστική έκφραση και η δημιουργική δραστηριότητα –η ενδυνάμωση της διαδικασίας τού να μαθαίνεις πώς να μαθαίνεις, να μαθαίνεις να δρας, να υπάρχουν και να μαθαίνεις μαζί με άλλους– μπορεί να συμβάλει ώστε κάθε άνθρωπος να ζει μια ζωή με αυτοπεποίθηση, φαντασία, ευρηματικότητα, κριτική σκέψη και γενικά με χαρακτηριστικά που είναι απαραίτητα για να ζει στο σύγχρονο κόσμο.

Με βάση τις παραπάνω προτάσεις σχεδιάστηκε ο *Οδικός Χάρτης*, ο οποίος απευθύνεται στις κυβερνήσεις και συγκεκριμένα:

- ▶ Εγκαθιδρύει ένα βασικό πλαίσιο για το νόημα που έχουν οι τέχνες στην εκπαίδευση.
- ▶ Τονίζει τη σημασία και τον ιδιαίτερο ρόλο της τέχνης για την ποιότητα της εκπαίδευσης, την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την κατανόηση της διαφορετικότητας.
- ▶ Κυρίως διατυπώνει προτάσεις στρατηγικής για μια πολιτική που παίρνει αποφάσεις για την αξιοποίηση των τεχνών στην εκπαίδευση, σε κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης και με διαφορετικούς τρόπους, ενώ τονίζει το ρόλο των συνεργασιών με καλλιτέχνες στην εκπαίδευση.

Η Ατζέντα της Σεούλ

Η Ατζέντα της Σεούλ: Στόχοι για την ανάπτυξη των Τεχνών στην Εκπαίδευση είναι αποτέλεσμα του Δευτέρου Παγκόσμιου Συνεδρίου της UNESCO, που πραγματοποιήθηκε στη Σεούλ τον Μάιο του 2010. Σε αυτό το Συνέδριο ήταν έντονη η παρουσία του IDEA και της Συμμαχίας για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση (World Alliance for Arts Education).² Χαρακτηριστικό της συνάντησης αυτής ήταν η συμμετοχή πολλών ερευνητών και ειδικών και το ότι η Ατζέντα που συνέταξε για τις τέχνες στην εκπαίδευση στα περισσότερα σημεία της συγκεκριμενοποιούσε τον *Οδικό Χάρτη για τις τέχνες στην Εκπαίδευση*. Άλλωστε, ο κύριος στόχος του συνεδρίου της Σεούλ ήταν να αξιολογήσει και να ενθαρρύνει την εφαρμογή του *Οδικού Χάρτη*.

Τα τρία βασικά σημεία-στόχοι που έθεσε η Ατζέντα για την ανάπτυξη των τεχνών στην εκπαίδευση είναι:

- ▶ Οι τέχνες στην εκπαίδευση πρέπει να είναι προσβάσιμες σε όλους, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η υψηλή ποιότητα μιας αναθεωρημένης εκπαίδευσης.
- ▶ Τα προγράμματα και οι δραστηριότητες των τεχνών στην εκπαίδευση πρέπει να χαρακτηρίζονται από υψηλή ποιότητα και ως προς το σχεδιασμό τους και ως προς την υλοποίησή τους.
- ▶ Η εφαρμογή βασικών αρχών και πρακτικών των τεχνών στην εκπαίδευση πρέπει να συμβάλλει στην επίλυση των κοινωνικών και πολιτισμικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο σύγχρονος κόσμος.

Αυτά είναι και τα σημεία τα οποία, όπως τονίστηκε στη Συνάντηση IDEA-Europe, μπορούν να αξιοποιηθούν ως σημεία αναφοράς στις προτάσεις που υποβάλλονται σε κάθε χώρα για την τροποποίηση του εκπαιδευτικού συστήματος. Οι φορείς μέλη του IDEA-Europe που προωθούν το ρόλο των τεχνών, και ειδικά του θεάτρου/δράματος στην εκπαίδευση, έχουν το δικαίωμα και την υποχρέωση να βρουν τρόπους να τονίσουν όλα αυτά τα σημεία. Άλλωστε, τα ευρωπαϊκά κράτη ως κράτη-μέλη του ΟΗΕ οφείλουν να ακολουθούν τις αρχές που θέτει ο Εκπαιδευτικός Επιστημονικός και Πολιτι-

στικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization – UNESCO).

δ) Η Διακήρυξη (Το Μανιφέστο)

Η Ετήσια Συνάντηση των μελών του IDEA-Europe στην Αθήνα, πέρα από το επίπεδο συνεργασίας που πέτυχε, τη δραστηριοποίηση και την ανατροφοδότηση σε σημαντικά ζητήματα πρακτικής για το θέατρο στην εκπαίδευση, τη λήψη αποφάσεων που προάγουν την έρευνα και την ανάληψη κοινών προγραμμάτων, ολοκλήρωσε και ένα βασικό κείμενο-μανιφέστο. Η δημιουργία ενός μανιφέστου για το θέατρο/δράμα στην εκπαίδευση από όλους τους εκπροσώπους φορέων των χωρών που πήραν μέρος στη συνάντηση επικυρώνει τις κοινές αρχές τους σε ζητήματα θεάτρου στην εκπαίδευση. Το κείμενο υπογράφηκε από όλες τις χώρες-μέλη του IDEA Europe και θα υποβληθεί σε κυβερνήσεις και φορείς που ασκούν πολιτική σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την υποστήριξη του πεδίου θέατρο και εκπαίδευση.

Σημειώσεις

1. Govas N., Kakoudaki G., Miholic D. (eds) (2007), *Drama/Theatre & Education in Europe – A report*, Hellenic Theatre/Drama & Education Network for IDEA Europe, Athens, Greece.
2. Η Συμμαχία για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση (World Alliance for Arts Education -WAAE) δημιουργήθηκε το 2006 στο Παγκόσμιο Συνέδριο της Λισαβόνας το 2006 και περιλαμβάνει τους εξής οργανισμούς: Διεθνής Οργανισμός για το Θέατρο στην Εκπαίδευση (International Drama/Theatre & Education Association-IDEA), Διεθνής Ένωση για την Καλλιτεχνική Εκπαίδευση (International Society for Education through Art-InSEA), Διεθνής Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση (International Society for Music Education-ISME). Αργότερα προστέθηκε και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Χορού (World Dance Association-WDA).